

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek.

List velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu. — Ustanovniki in deležniki tiskovnih društev dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodava knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne sprejemajo. — Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr., in vsakokrat za kolek 30 kr.

Sad liberalizma.

Žalostno je, da slovensko ljudstvo na Štajarskem in morebiti tudi po drugih krajih v občeh vse premalo pozna prave uzroke nadlog, ki ga stiskajo in ga bodo še hujše, če se skoro na bolje ne obrne. Ko bi ljudstvo vedlo, da izvirajo vse slabe postave in naredbe od nemško-liberalne stranke, ktere je Schmerling po umetnih volilnih redih za razne zastope pot pripravil, Beust pa popolno oblast v roko dal, — ko bi ljudstvo to vedlo in prijatelje od svojih nasprotnikov ločiti znalo, bi ne bi nikdar Seidlnov in Brandstätterjev in drugih liberalcev kot zastopnike si volilo. — Naj pojasnimo denes sad liberalizma z vojaško postavo, ki ljudem prav do živega sega. Nič ni proti temu reči, da po novi postavi dolžnost vojaštva vsacega brez razločka zadeva, kdorkoli je sposoben za to. Ker je pa razen vojaškega še drugih stanov potreba, daje tudi vojaška postava olajšave tistim, ki so se za kaj druga namenili. Tako dopušča §. 21. dijakom višje gimnazije ali realke, da zamorejo po enoletni vojaški službi v reservo stopiti in svoje študije kot juristi, medicinarji itd. nadaljevati. V ta namen si smejo izbrati kraj in celo čas enoletne službe, namreč do 25. leta svoje starosti. Tako jim je mogoče svoje študije dovršiti in stopiti v stan, do kterega imajo veselje.

Zastran onih, ki hočejo apotekarji in zdravniki postati, dovoljuje postava v §. 23 in 24, da kot prostovoljci enoletno vojaško službo tako dostojé, kakor se strinja z njih posebnim poklicem. Slednjič predpisujejo §§. 26—29, da se naj uradnikom, profesorjem in učiteljem vojaška služba také uravná, da jih kaj posebno ne moti pri zvrševanju posebnih, stanovskih dolžnosti. Očitno je toraj, da prizanaša postava, kolikor le mogoče, raznim stanovom, ter jim noče kratiti potrebnih

duševnih moči, brez kterih nijeden stan obstati ne more.

Le zastran duhovskega stanu se noče to pripoznati, česar je največ liberalno mrzenje krivo. §. 25 govori o kandidatih duhovskega stanu tako-le: „Kandidatom duhovskega stanu se dá, ako so bili med vojake vzeti, na njih prošnjo odpust, da zamorejo bogoslovsko študije nadaljevati. Ko prejmo duhovsko posvečenje . . . se vpišejo med vojaško duhovščino in se smejo ob času vojske v službo vojaških duhovnov . . . poklicati“. — Besede tega §. niso celó jasne; kajti umeje se §. lahko tako, da velja za tiste, ki so že kot gimnazijski dijaki v vojake vzeti bili in potem bogoslovci postali, kakor tudi za one, ki so še le kot bogoslovci k vojakom odbrani bili. Prvi pomen se priporoča posebno gledé na to, da postava raznim drugim stanovom spobnih ljudi noče jemati, marveč jim daje olajšavo na vse strani, da stopijo v zaželjeni stan. Tudi v besedah: „da zamorejo bogoslovsko študije nadaljevati“, ni po naših mislih rečeno, da govori §. le o tistih, ki so že bogoslovci, marveč se dajo tudi tako tolmačiti: Onim, ki so bili med vojake vzeti, kateri pa hočejo v bogoslovje stopiti, se da odpust, da zamorejo bogoslovsko študije, za ktere so se odločili, nadaljevati, kakor smejo dijaki, ki se odločijo za pravoslovje, medicino itd. nadaljevati pravoslovne, medinske študije itd. Osmošolec, ki je bil med vojake vzet, postane enoleten prostovoljec, in še dostikrat sam ne vé, kateri poklic si bo izvolil; in vendar mu postava daje vso olajšavo, naj se že posveti kterim koli stanovskim študijam. Zakaj bi isto ne veljalo tudi za one, ki si izvolijo duhovski stan? Mar dušni pastir menj koristi človeške družbi kakor vojak, bodi si tudi general? Kakor pravimo, postava bi se brez vse sile tako tolmačiti dala; — a vendar se tolmači v drugem pomenu, nam-

reč tako, da velja § edino le za tiste, ki se kot bogoslovci v vojake vzamejo, ne pa za tiste, ki so v gimnaziji k vojakom vzeti bili. Vse prošnje do vlade, tudi zastran bogoslovcev veljati pustiti, kar postava vsem drugim dovoljuje, bile so dozdale zastoj!

Kdo zamore tedaj dan denešnji v duhovski stan stopiti? 1. Le taki, ki še le po dovršeni gimnaziji 19. leto dopolnijo, ker še le potem nastopi za nje dolžnost za asentiranje iti. Kandidati bogoslovja so pa malo da ne vsi sinovi kmečkih staršev, ki pridejo dosti kesneje v gimnazijo, kajti ne gre šolanje na kmetih tako urno naprej kot v mestih, starši pa tudi ne dajejo navadno fantov poprej v mesto, dokler ni neobhodno potreba. Postava se toraj kmetiskim staršem in sinovom na kvar preostro tolmači.

2. Zamorejo v duhovski stan le mladeniči stopiti, ki so zarad telesnih pomanjkljivosti pri vojaškem odbiranju ovrženi bili. Duhovska služba je pa na kmetih posebno tako težavna, da le krepki in zdravi možje obilne težave premagajo, nikakor pa ne slabotni.

Doživeli bomo toraj v kratkem času, da ne bodo le kaplanije, marveč tudi mnoge, posebno gorate, težavne fare — prazne, in to samo zato, ker si novošegni liberalizem ne more misliti, da je dušnega pastirja, namestnika Božjega, tisočem faranov bolj, stokrat bolj treba, kot vojaškemu polku enega človeka, ki puško nosi in ob zidanih voglih na straži stoji. Kaj bode z ubogim ljudstvom, če dovoljne duhovske pomoči več nima? Propalo bode duševno tako, da v mnogih krajih, kder skoro edini dušni pastir ljudi v redu drži, več obstati ne bo. Mlado in staro zapade nevednosti, a nevednost je mati vseh pregreh! Kako tej nesreči v okom priti in rešiti toliko blagih mladenčev, ktere navdaja sveta želja, duhovniki postati, prihraniti staršem veliko žalost zarad tega, ker jim na starost najslajše želje po vodi splavajo? Pomagati zamoremo le, ako zdaj, ko pridejo volitve v državni zbor, prave možje volimo. Pravi možje pa niso liberalci; kajti tem, naj se tudi hrustajo, da so narodnjaki, je za kat. cerkev in za duhovski stan ravno toliko, kot nemškimi liberalcem in vsem onim, kateri vojaško postavo katoliški cerkvi na kvar tako ostro tolmačijo.

Treba toraj voliti možé, ki bodo s konservativno pravno stranko složno delali, kakor sploh v Avstriji boljše ne bo, dokler pravna stranka ne zmaga in do vladanja ne pride.

Take možé vam bomo o pravem času navetovali; do tačas pa vse to in kar vam še povedali bomo, dobro premislite in ne verujte nikomur, ki vas hujša in moti.

V zadevi tiskovnega društva.

Pri poslednjem občnem zboru tiskovnega društva se je spremenil §. 4 pravil.

Dosihmal je namreč imelo tisk. društvo trojno vrsto družbenikov: ustanovnike, deležnike in podpornike. Ustanovniki so bili tisti, ki so izrekli voljo, društvu 50 gold. posoditi, ako bi se v kako denarstveno, za kerščansko omiko važno podvzetje društvo spustilo, n. pr. si oskrbelo lastno tiskarnico po izgledu tisk. društva Sekovske škofije. Oglasilo se je 42 ustanovnikov; s tem malim številom pa se ni dalo kaj opraviti, in tudi ni upanja, kakor reči stoje, na katero enako podvzetje. Zato se je sklenilo, da vrsta ustanovnikov odpade. — Vplačane ustanovnine je dosihmal, 920 fl.; — med temi je 650 fl. popolnoma darovane, — 270 fl. pa le posojene ustanovnine in sicer je 6 ustanovnikov, s kterimi se bode novi odbor še le dogovoriti moral, ali hočejo, da se jim denar nazaj pošlje, ali pa so zadovoljni (in to bi bilo za društvo bolje), da zanaprej po primeri manj letnine plačujejo, ali pa skozi 10 let celó njihene letnine ne plačajo.

V drugo vrsto spadajo podporniki, ki so na leto 50 kr. plačevali v ta namen, da so dobivali društveni list bolj po ceni vrh tega še pa knjižice, ki jih je društvo izdajalo. Prvo pravico jim je moral odbor že o preteklem novem letu vzeti, ko se je list za pol pole povečal. Pa tudi izdavanje knjižic se ni posebno hasovito pokazalo in sicer iz dveh razlagov. Slovenci imamo neprecenljivo družbo sv. Mohorja, ki (menda razun politike) itak rada sprejema dobre spise in jih v ogromnem številu med ljudstvo spravlja. Koliko večja korist pa bi n. pr. za Slovence bila, ako bi se bila „mala apologetika“ ki se je ravno kar razposlala, po družbi sv. Mohorja v 20.000 iztisih med ljudi spravila, kakor da jo je društvo le v 1200 iztisih izdalo. Drugič si pa prosti ljudje ne morejo tolmačiti, kakó je to, da pri družbi sv. Mohorja za 1 fl. po 5 ali celó 6 knjig na leto dobijo, — tiskovno društvo pa za 50 kr. komaj eno knjigó izda. Ta pomislik se nam je od mnogih strani poročal, in je tudi ročno po prvem letu blizo tretjina podpornikov odpadla, ker so pre malo dobili, kakor so rekli. Zato se je sklenilo, vrsto podpornikov popustiti. Ker je pa nekoliko podpornikov za 3. društveno leto, ki smo ga z aprilom začeli, že plačalo, bo moral novi odbor skleniti ali se jim podpornina nazaj pošlje, ali se jim pa „Gospodar“ nekoliko časa pošilja; morebiti jim dopade, in si ga za stalno naročé oni, ki ga še nimajo.

Sklenilo se je toraj, ohraniti le edino tretjo vrsto, namreč deležnike, kateri plačujejo po 5 fl. na leto, takó, da dobivajo „Gospodarja“ brez posebne naročnine, ki znaša na leto 3 fl., — 2 fl. pa ostaneta „Gospodarju“ na pomoč, da zamore v prid bolj ubogim, pa ukaželjenim rojakom po

takó nizki ceni izhajati, kar bi sicer ne bilo mogoče. — Iz letnega računa, ki ga bomo v kratkem priobčili, bodo družbeniki izvedli, da stane „Gospodar“ na leto blizo 4000 fl. Ker sedaj še le okoli 1100 naročnikov šteje, daje naročnina na leto 3300 fl. Iz tega je pa razvidno, da zamore le takrat po takó nizki ceni izhajati, ako mu naj manji kakih 300 društvenih deležnikov na pomoč pride; kajti v tem slučaju znaša njih podpora 600 fl. in stroški so plačani.

Z ozirom na rečeno tedaj prav srčno prosimo naj poprej vse dosedanje deležnike, da nam zvesti ostanejo, — potem pa tudi druge premožnejše rojake duhovnega in svetovnega stanja, da tiskovnemu društvu pristopijo in takó listu na pomoč pridejo, ki je našemu ubogemu ljudstvu toliko potreben! Več kakor bo imel list denarne podpore, več in boljše hrane bo zamogel dragim rojakom donášati. Naša želja na to meri, list sčasoma do tje spraviti, da bi nam vsako leto kakih par stotakov v poljubno porabo ostalo, v to namreč, da bi ob času posebne sile n. pr. kakih volitev, zamogli krajše in manjše spise v več tisočih iztisov natisniti, in jih med ljudstvo razdeliti, zlasti po krajih, kjer se naj bolj nujna potreba poduka kaže.

Na noge toraj, dragi rojaki! vi, katerim so mar načela pravne Avstrijske stranke; obstopite žrtvenik zapuščene domovine, eni z denarjem, drugi s poresom! Z nami bo Bog, kajti na našem praporji stoji ime Božjega Sina, Jezusa Kristusa! Mi ne ponujamo Slovencem mrzlega kamna paganske národnosti, ampak nebeški kruh krščanske omike in krščanske svobode. Kdor na to bandero prisega, naj stopi na našo stran! —

V imenu odbora tisk. društva.

Volilni shod v Celji.

V nedeljo 25. t. m. je bil v Celji na poklic g. dra. Vošnjaka volilni shod, kterega se je — kakor se nam iz zanesljivega vira poroča, — udeležilo kakih 40 oseb. Od duhovnikov bila sta le dva: preč. kanonik in dekan A. Žuža in župnik dr. J. Lipold. G. kanonik Žuža je proti dru. Vošnjaku in dru. Zarniku stališče pravne stranke dobro in pogumno branil. Prav britke so pa morali slišati liberalni Mladoslavenci od vrlega posestnika in župana, g. Jan. Vivoda, iz Doliča, ki je našteval pogubne naprave in postave, po katerih liberalizem ubogo ljudstvo muči in zatira. Nazoči pametni kmetje so Vivodu pritrjevali.

Sklepi pristranskega shoda merijo na to, da se v smislu slovenskih liberalcev dela za liberalne kandidate. Zatorej se je za celjski okraj ponudil dr. Vošnjak, za ptujski pa, če bi g. Herman kandidate ne prevzel, kako muhasto! dr. Ploj, kateri je pa brez dvoma udeležil se shoda

v Ptuji, ki je enoglasno g. Hermana za kandidata že postavil. — Za mesta in trge v celjskem volilnem okraju se je postavil dr. Prus, kateri je na glas, da je mož zmernih načel.

Naj temu še pristavimo, da iz vse zgornje savinske doline ni bilo ne enega zastopnika, da iz Maribora ni vabljen bil ne eden mož od pravne stranke, da sta pa dva nazoča odločno nasprotovala liberalnim besedam dra. Vošnjaka in Zarnika. In pri takem stanju stvari drzne se „Narod“ poročati, da se je sklenilo: 1. da se zbor popolnem vjema s slovenskim centralnim odborom v Ljubljani; 2. da štajarski Slovenci ostanejo pri narodnem programu in se... ne morejo poprijeti programa tako zvane „Rechtspartei.“ Kdo so ovi „štajarski Slovenci“, ktere ima centralni odbor v Ljubljani na vajetih? Razen liberalnih Mladoslavencev in onih, ktere ti ljudje slepijo, nihčér drug na vsem štajarskem Slovenskem!

Gospodarske stvari.

O vinstvu,

ali kako se vino v kleti oskrbuje.

(Spisal Franjo Jančar.)

(Konec.)

Kaj je s starim sumljivim vinom storiti?

Kader se nam v katerem sodu staro vino ne dopade, bodi si po barvi ali okusu, je prvo: vino pretočiti. Večkrat utegne sod kriv biti, da se vino skazi, ker ni bil zadosti snažen ali sicer za vino ne prikladen. Ako pretakanje ne zadostuje, se naj kakih 3 de 6 škafov odtoči, in toliko mošta ali novega vina vánj vlije; po tem mora staro vino vnovič delati in vreti; tako se vse vino predrugači, postane prav sladko in prijetno, ne bo sicer čisto, pa tudi gosto ne. Ko je novo vino dodelalo, tudi poprejšna sladkost mine; po tem se sopet sod pretoči, dokler popolnoma čist ni. Če bi se pa pri vsem tem še ne udalo, se naj vino v dva manjša soda pretoči in za domačo rabo obrne. Nikakor pa ne gre s takim vinom drugo dolivati.

Kako se s sladlinom ravna?

Sladin se ravno tako oskrbljuje, kakor mošt in vino, samo da se mora bolj pazljivo z njim delati, ker je veliko več vrednosti; zato se tudi z najboljšo vinsko kapljico doliva, če niso polne steklenice od tretjega koša pripravljene, ali kar je še boljše, s sladlinom napolnjene, in bi se s tim dolival. Inače se zamore s snažnim kremenom ali kišlekom sod napolnjevati, ako ni nobene tekočine, ki bi za sladin sposobna bila. Ko se je že sladin popolnoma zgodnjal, ga je dobro v manjši sod pretočiti, in kar preostaje, steklenice

napolniti; tako bo zadost doliva, pa tudi o kaki potrebi polna steklenica sladina pri rokah.

Kedaj je najbolje vino prodati?

Kdor mošt v kadi proda, najbolje stori. Saj smo se zadosti prepričali, koliko da je z vinom dela! Vsega tega se lastnik znebi, če zamore mošt v kadi prodati; skupljeni denar lahko na obresti obrne, ki mu gotovo zdatno odškodujejo tisto ceno, ktera bi ga doletela, ko bi stareje vino dražje prodal. V resnici bi se moralo 10 veder vina vsako leto najmanj za 15 do 20 gld. dražje prodavati, če bi lastnik hotel popolnoma odškovati biti za vse skrbi, trpljenje, delo in škodo, ki ga skoz eno — kaj še le skozi več let zadevajo! Po takem bi moral lastnik, ki več let staro vino v pivnici oskrbljuje, blizo tako prodavati: mošt v kadi za 60 gold. 10 veder; drugo leto: 80 gold. 10 veder; tretje leto: 100 gld. 10 veder itd.; kar vendar nikakor ne kaže našim vinorejcem, ker ni dostojnega oskrbovanja, niti nimajo zadosti prostora za vino od več let v svojih pivnicah.

Je li bolje vino s sodi ali brez sodov prodati?

Vsekako je bolje vino brez sodov prodati, nego s sodi vred, ker je hrastov les vedno dražji, torej tudi sodi, kupec pa malo ali nič dražje vina ne plača, ali ga s sodi ali brez sodov dobi in si mora svoje sode pripeljati, samo da so cementirani. Ako bi kupec z necimentiranimi sodi prišel po vino, so sodi vselej preveliki, in vesel bodi, ako pri 100 vedrih vina le 5 veder zgubiš, ker nisi poprej kupca opomnil, s kakošnimi sodi da ima po vino priti. Ali pa kupcu naznani, iz kterih sodov da želiš vino prodati, koliko ga je, in kakošno; le to in toliko mu ga prodaš, in ne kapljice več; naj že ima in pride s kakošnimi koli sodi; pa je besede konec.

Tako tudi mi sklepamo razpravljanje o vinstvu ali kako se vino v kleti oskrbljuje. Bog daj mnogim v korist!

O govedarstvu.

(Poduk v ljutomerski kmetijski šoli.)

So tudi krave, katere zato težko rodé, ker je sad v njih slučajno nepravilno obrnjen. Uzrok težavnega poroda v tem slučaju je da se sadova dlaka upira proti izlazu, ker je narobe obrnjena. In ker se dlaka zavihuje, se porod bolj silno godi; zarad tega pa se razdraži, oteče ter skrči rodilni prehod. Ako je kaj tacega v tvojem hlevu, urno pokliči pripravnega porodničarja in lahko ti obrne tele v medenšci (maternici; mrenici? Vred.) ter reši kravo in tele. Ako pa pravilno leži sad, le nikar si ne zavihuj rokavov in ne maži si rok za to, da bi hotel pomagati naravi, kakor mnogi delajo ter navezujo tele, da bi ga sè silo iztirali (!) če tudi krava počasi rodi vendar je bolje, nego

da bi kdo brzdal po rodilih, kar uzročuje, da oteče sliznica ter se skrči izlaz.

Ko je že tele popolnoma zvonaj, potem se krava navadno kmalu otrebi. Ako pa posteljica pravilno neče od krave, dajaj jej vsaki dan 3krat po poliči žlema lanenega semena. Ta pripomoček se da pa tako-le pripraviti. Kuhaj 5 minut $\frac{3}{4}$ pinta lanenega semena v 10 bokalih vode. Ako bi to ne pomagalo v nekoliko dneh, daj kravi 2 do 3 lote precejjenega čaja iz jatnovih listov (sadebaumblaetter),* katere si kuhal 1 minuto v poliču vode. Najbolje storiš, ako tudi v tem slučaju pokličeš umnega živ. zdravnika. Popkovine ne prerezavaj, ampak pretrgaj jo, da ne kervavi.

Ko krava obliže tele, loči ga od matere v tak prostor, da se lahko gledata, da ne žalujeta preveč drug po drugem. Ta prostor pa dobro nastiljaj sè slamo in naj je tako zadelan (ograjen), da se kje ne more udeti in da mu je nemogoče črez skakati. Za tele naj bo, dosti prostora, da more svobodno skakati po njem. Nikar ne navezuj teleta prvo leto! Zelo napačno pa ravnajo gospodarji, katerim ni mar, da bi tele bilo na suhem, ampak kakor jetnik mora biti priklenjeno že prvi den, da res revče, ki je bilo v plodnici $40\frac{1}{2}$ tedna, le enkrat ne more svobodno poskočiti, da bi se mu raztegoval život ter pospeševala rast. Vrh tega pa še leto in dan zastonj vzdiguje otekle nožice iz gnojnice, ki mu razjeda mehke parkljice itd.! Tele naj je tudi na 17 do 18 R toplem prostoru, 15 stopinj gorkote bilo bi prehladno, kajti pred porodom mu je bilo 30 stopinj normalne živalske topline in sedaj je še jako občutljivo. Preprih ne sme nikdar biti po teletu. Naj bi toraj vsak gospodar imel v hlevu termometer ali gorkomer, da bi znal, koliko topline je v njem. Ta priprávic pač le malo stane. Hlev naj je osnažen pajčevine itd. in prezračiti ga treba vsak dan od ene strani. Tele naj ne skače med drugo živino po hlevu, da ga ne poškoduje!

Nakateri sicer slavni gospodarstveni pisatelji trdé, da je dobro, ako je tele vedno pri materi, da jo sesa kedar hoče; toda tega ne bodem nikoli odobral, kajti na ta način prehudo izdelava tele kravo z buhanjem. Tele naj je tedaj na svojem kraji in vadimo ga že prve dni piti iz posode. Tele lahko oslepariš s tem, da mu deneš v mleko prst in tako se precej navadi piti mislé, da je perst zizek.

Dopisi.

V Ljubljani, 26. maja. „Slovenec je prost, kakor tič“. To se je pokazalo te dni, ko je društvo „Sokol“ sklenilo izlet v Laverco, in ker je bil ta dopuščen le pod jako omejenimi pogoji, prosilo je dovoljenja, iti na Janjče in v Velče.

*) Izvolite g. pisatelj to po domače povedati.
Vredn.

Toda naš Auersperg in njegovi podložni okrajni glavarji vidijo v tem telovadnem, nepolitičnem društvu Avstriji jako nevarno reč, toraj mu ne dovolijo nedolžnega veselja, da bi se sprehajalo in radovalo pod milim nebom, med prijaznim mu ljudstvom. Kar ni nihče pričakoval, kar se vsakemu neverjetno zdi, ki misli, da je v Avstriji svoboda več ko fraza, to se je zgodilo: Litijski glavar Schönwetter je — se vé da po povelji predsednika Auersperga — prepovedal tudi ta izlet, češ, da je javnemu miru nevaren. „Sokol“ toraj ne sme iti iz mesta, ne sme radovati se v okolici, ktera ga povsod, kamor pride, navdušeno sprejema, in vendar le vlada v Avstriji svoboda.

Ker je bil izlet „Sokolu“ prepovedan, zbralo se je včeraj v Velčah lepo število veselih narodnjakov in pokazalo se je, s kako navdušenostjo sprejema prosto ljudstvo na kmetih meščane narodnjake. Vse je bilo veselo, vse v naj lepšem redu, kmečki prebivalci so se radovali z narodnimi meščani, kateri umejo z ljudstvom občevati in ne pridejo, kakor nemškutarji, z gosposkimi palicami in ne podé radovednih kmetov z grdimi besedami od sebe.

Posameznim Ljubljčanom toraj vlada ni mogla zabraniti izleta v Velče, pa kaj je storila? Ko se pripelje vlak v postajo Zaloško, stopi iz voza petero žandarjev, kateri pričo vsih nataknejo na puške bodala in potem nabijejo puške; vodja celó izstrelí zastarani svoj patron in potem potisne novega v cev ter poskusi, če se bo puška sprožila. Tako je družba ljubljanska šla v Velče s žandarji za petami, in ko se je na odločenem kraju po vrtu in gozdu razprostrla, da bi se radovala, kakor jej ljubo, sprehajali so se žandarji med mirno pri mizah sedečimi Ljubljčanmi, med kterimi je bilo nad polovico ženstva! Ali ni to kakor v deželi, ktero je sovražnik ravnokar z orožja silo vzal in si jo prisvojil? Vendar društva to ni motilo, vse se je radovalo do večera.

S tem si vlada pri našem ljudstvu pač ne more simpatije pridobiti! Bolje, kakor na ta način, bi za nas ne mogla agitovati. Kaj so žandarji poročali, vrnivši se v Ljubljano, to nam ni znano, menda so šli muh loviti. —

Kar je pisal „Slov. Gospodar“ zadnjič o „Narodu“, prav za prav o tistih osebah, ki „Nar.“ uredujejo, zdelo se je nam skozi in skozi resnično. Vsak pameten človek se je že naveličal vednega hujskanja na konservativno stranko; tudi „centralni volilni odbor“, v kterem sedé omenjeni rogovileži, je na Kranjskem že ob vso veljavo. Povem Vam za gotovo, da se mnogo delničarjev „narodne tiskarne“ nikakor ne ujema s tem, kar sedanje uredništvo na svojo roko počenja. Pride občni zbor, bo tudi večina delničarjev svojo misel brezozirno odkrila.

Iz Ptuja. 23. t. m. (Zastran dobrotnih naprav v pomislik.) Naša javna bolnišnica je precej zadolžena. Da se dolg poplača, se mora

znesek za postrežbo od 49 na 60 kr. za dan povišati, za kar se je prošnja pri gosposki vložila.

Stajarska hranilnica je pred nekaj leti za ustanovljenje bolnišnice deželi odločila 300.000 gl. Ena bi se naj na Dolenjem napravila, in po naših mislih bil bi ravno Ptuj prav ugoden kraj za to, in gotovo bi deželni odbor pripomagal, da se tukaj hiša za bolehnje (Siechenhaus) napravi, ako se le primerno poslopje najde.

Ker hočejo Ptujčani novo bolnišnico staviti, bi se lahko njej tudi hiša za bolehnje ali onemogle pristavila. Kolikor vemo, ste tudi v Gradcu obe dobrotni napravi združeni. Če Ptujčani to sklenejo, utegne deželni odbor prevzeti stroške, katere bi hiša za bolehnje stala.

Po naših mislih bi tako imenovana, in zdaj neporabljena „Dominikanska kosarna“ celó primerno poslopje za to bila, ker je blizo tudi vrt „zur neuen Welt.“ Za kosarno bi se dalo pogoditi z državno blagajnico, bodi si, da jo mestu prodá alj pa v najem da. V vsakem slučaju bi stvar ceneja bila kakor pa poslopje iz nova postavljeno. —

V Rogatcu. 27. t. m. (Okrajna hranilnica.)

Tukaj se snuje okr. hranilnica in se je prošnja za njo že vložila. Hranilnice so, kakor skušnje povsod kažejo, le kraju na korist, v kterem se ustanovijo. Večji del dobička dobiva iz ljudskega denarja le dotična srenja, katera ima hranilnico. Veliko bolj bi sodile založnice, katere denar na osebni kredit dajejo, potrebnemu hitro in brez stroškov pomagajo. Založnice bi se pa naj po naših mislih za posamezne fare napravile, ne pa za cele okraje. Tako je tudi na Českem. Želeti je, da bi nas „Gospodar“ v tej reči natanko podučil.

Opomba vredništva. Tiskani poduk ostane mrtva črka; treba stvar dejansko ljudem pokazati. Po naših mislih bi se namen najprej dosegel, ko bi n. pr. domoljubi, kateri imajo lastnosti in — krepke volje za to, v Ljutomer šli gledat, kako da se ta posel vrši. Od ene založnice naj gre navod za drugo, tretjo itd. pa bo.

Iz Kamensčaka pri Ljutomeru. Kmetiškim volilcem v okrajni zastop kličem jaz, prosti slovenski kmet: pozor! Ne verjemite hinavskim nemškutarjem v varošu! Vesteli, kakošni so ti ljudje? Največi nasprotniki in sovražniki slovenskega kmeta so. Oni nas psujejo, keđar le morejo; imenujejo nas „dumme bindiše“, naš jezik se jim gnjusí. Ako bi oni gospodstvo v rokah imeli, pisarili bi vedno le v nemščini, in delali bi z nami le nemško politiko, a gospodarili bi z našimi penezi tako, da se Bogu usmili. O tem smo se bili že davno prepričali. Svetnjem Vam toraj to-le: Volite izmed sebe poštene slovenske kmete; oni najbolj vedó, kako žmetno ší krajearje služimo, in bodo tudi vedli varčno z njimi gospodariti. Nemškutarjev, bodiši gosposkih ali kmetiških nikar ne volite ti so in ostanajo naši nasprotniki,

kateri v okr. zastop ravno tako sodijo kot mačka k špehu. Ne udajmo se! J. Bunderl.

iz Kalohja. (Samovoljno uradovanje našega obč. predstojnika.) H koncu lanskega leta smo bili poklicani račun za pretečeno leto 1872 pregledati, ob enem pa tudi proračun za letošnje leto 1873 postaviti. Privolilo se je 10% občinske priklade pobirati. Ker pa obč. predstojnik nobenega pisarja nima, če ravno ga plačujemo, sam pa komaj svoje ime začčkati zna, ni nihče o ti seji zapisnika pisal, obč. predstojnik je le pôlo papirja pred nas položil, da bi sejo in privoljenje 10% obč. priklade na tretji strani podpisali, češ da bo on potem zapisnik že po naši želji uredil in dačnemu uradu v Celji predložil. Zanašaje se na to smo podpisali; — ali čujte, prevarili smo se! Naenkrat smo zdaj zvedli, da moramo 15% občinske priklade plačevati! Obč. predstojnik je po tem takem z našimi podpisi na predloženo belo pôlo pisati dal kar je hotel. — Vprašam Vas torej, g. obč. predstojnik, kako razumete §. 29 občinskega reda, ki pravi: „Občinski odborniki so za sklepati, in obč. predstojnik mora sklepe izvrševati.“ Kako pa Vi naše sklepe izvršujete? ne ravnate li zoper postavo?

Ker pa že poteče zadnje leto njegovega uradovanja, bodimo pri prihodnjih volitvah v obč. zástop in posebno pri volitvi predstojnika bolj premišljeni, — s takim svojeglavcem pa le proč!

Eden odbornikov.

Za poduk in kratek čas.

Nov program v verskem oziru.

Liberallec: No sosed Živko, ali si bral sijajne članke „državnopravna premišljevanja“ v „Narodu“ in posebno še poslednji IX. članek, ki govori o novem programu v verskem oziru?

Živko: Tega nisem bral, ker sploh ne utegnem vsak dan novin čitati. V glavo mi pa tudi ne gre, kdo da je poslal novošegnih aposteljnov, ki hočejo po novinah narode k drugej veri spreobrnoti. Sicer sem pa res radoveden, kaj da „Narodov“ modrijan v tej zadevi uči.

Liberallec: Nikar ne sodi poprej in burk ne uganjaj, ampak poslušaj, kar ta kakor pravi mož, ki spada k „stranki pravičnosti“, piše. On pravi: „V verskem oziru se moramo popolnem izogibati enostranostim in si prisvajati nauke novejšega napredovanja človeštva“. Novejši napredek človeštva! to je uzor razumnikom, prvi program v verskem oziru, jedro pravičnosti!

Živko: „In pa ključ nebeški“ — si menda še hotel pristaviti? Po tem prekrasnem programu bo torej odslej prava pot v srečno večnost, da ljudje delajo po najnovejšem napredku človeštva?

Liberallec: Da, le to in druga nič!

Živko: Šembrano, to bo pa lušno; bojim se le, da pridejo ljudje, zasledovaje ta napredek, meni in tebi, dragi mi sosed, preblizo do grla, ter nama sapo zapró. V najnovejšem času se kaže napredek — prav za prav rakova pot — v tem, da ljudje za Božje in cerkvene zapovedi več ne marajo. Napredek je, nič več v cerkev k Božji službi, k spovedi in k sv. obhajilu hoditi, ob postih mesó jesti, ob nedeljah in praznikih med Božjo službo delati, po poldne pa in tudi še v pondeljek praznovati, vedno večje plačilo tirjati, in če obrtnik tega ne dovoli, spreti se in delo ustaviti. Napredek je, da ne sme v šoli šiba več peti, da smejo učitelji zadovoljni biti, če jih gospodí pobje iz šol ne pahajo. Napredek je, da človek le zato živi, da si prav mnogo prisluži ali prislepari, kar pa pridobi, brž ko mogoče, zapravi. Napredek je, da razbrzdancev, nesramnežev nihčér strahovati ne sme, sicer gredo k sodnji tožit zarad „žaljene časti“. Napredek je, v javnosti Boga, sv. cerkev in duhovnike psovati, lagati in obrekovati.

Liberallec: Sej pravim, ti si enostranec; predalječ segaš ter omenjaš reči, ki niso napredek.

Živko: Zakaj pa ne? V tem ravno je razloček med „najnovejšim napredkom človeštva“ in med starimi časi, da zdaj nič več veljati ne sme, kar je veljalo nekdanj. Če se Boga in njegove sv. cerkve ni več držati, če so to „enostranosti“, kterih se je treba „popolnem izogibati“, potem imam jaz prav, in ti me overati ne smeš v tem, kar si po svoji pameti in po svojih željah kot napredek mislim, ker tudi druge tako delati vidim in nam ti druge v novejšem napredku posnemati velevaš.

Liberallec: Ali vse to se mora po pameti goditi, kakor se razumnemu človeku spodobi.

Živko: Dragi moj, pamet je draga kot žamet, in človeku se mora prava pamet še le vcepiti, in to od mladih nog. Vpraša se le, kako? Jaz in vsi pravoverniki pravimo, da le po kršanskej odreji; ti pa nočeš o krščanstvu in kat. cerkvi nič vedeti — to so tebi „enostranosti“, kterih se je treba popolnem otrestiti in sprejeti tvoj program. Po tvojih mislih je zadosti, da se mladež v drugih rečeh uri, blizo tako, kakor se je odgojevala grška in rimsko-latinska mladež pred Kristom, le da zdaj že tudi parobrode, telegraf in strelni prah poznamo ter na vrh še — ustav imamo. — Mene pa skušnja uči, da je toliko večji tepec, ki se je vsega družega učil, le Boga spoznati in po njegovih svetih zapovedih živeti ne. Po tvojih nagledih, dragi mi sosed Vanek, zatajuje se zgodovina 18tih stoletij krščanstva ter kobicamo nazaj na stališče paganskega človeštva pred Kristom. To pa je mračnjaštvo, nazadnjaštvo, starokopitarstvo, čemur ti kot liberalen in naprednjašk človek vendar pomagati nečeš? —

Liberalec: S teboj ni nič; ti si in ostaneš enostranski in črtnik umnega napredka.

Živko: Jaz se držim pravega napredka v verskem oziru in poznam le eden program in ta je: Vse verovati in kolikor le z Božjo pomočjo mogoče, vse storiti, kar nas sv. kat. cerkev uči. Pri tem se moja vest najbolj počuti, in mi je srce veselo sredi vseh nadlog v življenju, in vidim tudi, da so najboljši, najpoštenjši in — najmanje sebični ljudje in tudi — narodnjaki, kateri se ovega 18stoletnega, katoliškega programa držijo.

Liberalec: Mene vročina spreletava; z Bogom, s teboj ni govoriti! —

Živko: Sej le s teboj ne; z Bogom!

Slovesen sprejem slov. učiteljev v Ptuj

15. maja 1873.

Ta dan slavili so ob majevem izletu slov. učitelji spodnjega Štajarskega obletnico novih šolskih postav. Ko so korakali v mesto, „so pobirali cvetlice in šopke, kateri so padali iz oken od krasnih Ptujčank ko toča o hudi uri“. Tako vsaj poroča dopisnik v „Narodu“.

To bo odločilo.

Ker je za letos zopet razpisana državna pomoč „nižje duhovščini“ za dobro državno haltingo ter pride celega pol milijona v razdeljenje, bode gotovo marsikomu ustreženo, ako mu povemo, kaj da najpreje odloči. Škoda le, da nekteri gospodje niso mogli počakati, da jim „Gospodar“ ključ do pol milijona v roko potisne. Dokazati se mora v prošnji, in če drugače ni, se priduši, da prosilec ni:

1. Narodnjak in narodni agitator;
2. da ni pri kakem kat.-političnem društvu in scer niti društvenik, manje odbornik, kar itak po navadi ni, kdor ni društvenik;
3. da sploh niti v političnem, niti v cerkvenem in verskem oziru liberalcem nevaren ni, kar se po nemško najbolj pravi: „Nichts auf die Spitze treiben“;
4. treba se ob koncu prav nizko prikloniti, za kar se najbolj priporočajo naslednje fraze: „Im Vertrauen auf die väterliche Fürsorge einer h. Regierung für den niederen Clerus erlaubt sich der in unbegrenzter Ehrfurcht Gezeichnete die allerunterthänigste Bitte itd.“ — To bo potegnilo. Probatum est!

Politični ogled.

Avstrija. Kar našo ljubo Avstrijo tiče, je le poročati, da se ustavaki in državopravniki z vso močjo pripravljajo za neposredne volitve v državni zbor. Ustavaki so se razprli in razcepili v „mlade“ in „stare“. Stari bi radi stare in mladi bi radi

mlade spravili v zbornico. Da se naši nasprotniki med seboj tepó, je nam prav; ter nas opominja to, da se mi složimo, toda le na pravični podlagi.

Denarstvene zadrege na dunajski borsi se še niso poravnale, timveč rastejo od dné do dné. Mnogo, mnogo ljudi je vsled tega do celega ubožalo.

Vnenje države. Francoska. Novica, da se je Thiers, predsednik ljudovlade francoske, predsedništvu odpovedal, je zganila ves politični svet. Reč je takole prišla. Pri dopolnilnih volitvah v državni zbor so zmagali skrajni levičniki, prijatelji, deloma tudi voditelji nam le predobro znane „internacionalne družbe“, ki se grozi prekucniti ves svet in postaviti države na celó nove, brezverske podlage. Te volitve so prestrašile ne kar Francosko, timveč tudi druge evropske države. Thiers je vsled izida dopolnilnih volitev ministertvo preustvaril in nekaj levičnikov vanj poklical. Desnica narodne skupščine pa, Thiers-u že dalje časa gorka, je napela vse svoje moči, ter je v seji od 24. maja nezaupnico s pičlo večino glasov izrekla novemu ministertvu. Thiers razžaljen zaradi nezaupnice, ki je nanj merila, se je tedaj predsedništvu odpovedal.

Njegova odpoved se je sprejela in poslanci so volili nemudoma novega predsednika: MacMahon-a, ki je maršal, sedaj 65 let star, človek odkritega, poštenega značaja. V italijanski vojski je bil pri Magenti natepel Avstrijance, a v prusko-francoski vojski je bil sam pri Wörthu in Sedanu premagan. — MacMahon je volitev sprejel in do zbora odpisal to-le možato pismo: „Gospodje poslanci! Udam se volji narodne skupščine ter sprejemem čast predsednika ljudovlade. Domo-ljubju mojemu ste naložili težko odgovornost, toda s pomočjo Božjo in udanostjo vojne, ki bode vedno branila pravice vsem poštenjakom, hočemo složno nadaljevati delo oprostenja francoske zemlje, skrbeti za red in mir. Načela, na ktera je pozidano poslopje človeške družbe, bode mo branili. Za vse to Vam zastavim svojo besedo kot pošten mož in vojščak!“ — Menimo, da ljudovladi francoski bo kmalu mrtvaški zvon zapel; ali se bode pa tudi mir povrnil v lepo Francijo in z mirom nekdanja moč in slava, kdo zna? Upanja je malo, kajti vsi republikanski poslanci, ki znašajo skoraj do polovice narodne skupščine, so se zdržali glasovanja.

O Španjski se nič gotovega ne vé, razun da so zmedí onda zares brezkončne. Vlada ne vé, kodi ne kamo! Denarjev ji manjka, ne upa ji nihče več, vojaki so nepokorni in nezanesljivi; in kar smo o Španjski povedali, velja blezo tudi o Italijanski. Toliko cerkvenega imetja si je prisvojila in vender od dné do dné bolje v dolgo veze. Uresničuje se tudi tu stara slovenska prislovica: „Kdor se cerkve loti, se svoje glave loti“.

Razne stvari.

(Redka svečanost.) V Mariboru je 25. t. m. deset mladih deklet prejelo duhovno obleko šolskih sester sv. Frančiška. Večidel so Slovenke ter bodo zdatna pomoč v šolah, kder je izmed blizo 400 učenk mnogo slovenskih otrok, katerim je poduka v slovenščini potreba. V zavodu je do 110 deklet v izreži, in če. šolskih sester je z novimi vréd. 22. Mil. knjezoškof so novinke v duhovni red vpeljali.

(Nova šola) v Radovanji blizo Maribora, prav za prav nova ponemčevalnica, se je te dni slovesno pričela. Govoril je med drugimi tudi č. g. župnik, pa menda ne tako, kakor ga „Tagesp.“ in „Marb. Ztg.“ hvalite, češ, da je kadilnik vihnil novi šolski êri.

(Službo 10 živinskih zdravnikov) je štaj. deželni odbor z obrokom do 20. junija t. l. razpisal. Ob enim se je namesto Konjic Slovenjigrade izvolil, kder bode okr. živ. zdravnik stanoval.

(V ptujski čitalnici) je binkoštni vtorek, t. j. 3. junija volitev novega odbora. Začetek ob 5tih. Vsi udje so uljudno povabljeni. Odbor.

(Kat. polit. društvo v Vozenici) obhaja Trojičko ali kvaterno nedeljo 8. junija svojo drugo obletnico. Po primernem govoru se bo volil novi društveni odbor in predsednik. Vabijo se uljudno vsi udje in rodoljubi našega okraja, posebno prosili bi duhovenstvo, da obilniše dela v svojih delokrogih za društveni napredek! Odbor.

„Slov. Narodu“ v Ljubljani se je kakor že mnogokrat, tako tudi v 120. številki od dne 27. t. m. primerilo, da se je strašanski ošvigel. Mi smo „Narodu“ v poslednji 21. štev. dokazali, da je vsa njegova politika in polemika proti nam polna zvijač, ker noče nikdar očitno izreči, zakaj da se prav za prav upira pravni stranki. Dokazali smo mu, da tudi v narodnem oziru ni ne enega pametnega razloga, ustavljati se pravni stranki, v kateri bi se lahko združili vsi Slovenci k vzajemnemu in vspešnemu delovanju. Dokazali smo sledujoč da je „Narodovec“ program zedinjene Slovenije sicer lepa ideja, v sedanjem času pa nepraktičen. — Ker se je „Nar.“ že v prejšnji 119. štev. v „Gospodarja“ bil zagnal, češ, da bode na njegovo „slepo, sicer neškodljivo ujedanje“ že odgovoril, smo radovedni pričakovali tehtnih razlogov, s katerimi bode „Nar.“ dokazal, da nimamo mi prav, nego le on se svojim enostranskim „narodnim“ programom. Namesto vsega tega nas pa pri svojih privržencih ki „Gospodarja“ ne čitajo, ovaja, češ, da smo mu „očitali nesramnost in prismukjenost“, in da „v takem hausknachtstilu le duhovniki uredniki „Gosp.“ govoriti zamorejo, kar se pa oznanovalec krščanske ljubezni ne spodobi.“

Tu ga imate — zvijačnika! „Nesramnost“ in „prismukjenost“ je očital „Narodu“ list „Vatld.“,

ne mi ter smo le iz „Vaterlanda“ v političnem ogledu to sodbo posneli. „Narodu“ pa bolj sodi, nam to podtikati, da tako ložje sovraštvo proti nam vzbuja. — In tako zvijaštvo se drzne krščanske ljubezni spominjati, katerim nasproti je „Narod“ v resnici že porabil vse psovke, kolikor jih postrančna zagrizenost le zmore! Naravnoč smešno in otročajsko je, na kršč. ljubezen se sklicavati, kedar je komu resnica neljuba, kakor smo jo „Narodu“ pokazali. — Po tem takem bo tudi „hausknachtsil“ kje drugod iskati, kakor pri vredništvu „Gospodarja.“

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan	6	80	6	50	7	—	—	—
Rži	4	10	3	90	4	20	3	80
Ječmena „	—	—	3	40	4	—	—	—
Ovsa „	2	10	2	25	2	60	—	—
Turšice (koruze) vagan	4	20	3	90	4	—	3	85
Ajde „	3	60	3	60	4	—	3	80
Proza „	4	—	3	80	4	—	4	40
Krompirja „	1	40	1	70	2	—	1	50
Sena . . . . . cent	1	50	2	—	1	20	—	—
Slame (v šopkih) „	1	40	1	70	—	80	1	40
„ za steljo „	—	90	1	15	—	60	1	—
Govedine funt	—	29	—	32	—	32	—	24
Teletine „	—	29	—	30	—	28	—	24
Svinjetine „	—	31	—	32	—	40	—	30
Slanine „	—	34	—	38	—	38	—	36

Loterijske številke:

V Gradcu 24. maja 1873: 36 23 26 8 31.
Prihodnje srečkanje: 7. junija.

Ces. kralj. dvorni puškar v Mariboru
Ivan M. Erhart,

priporoča:

Puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
železa od . . . . . 12 gld. do najvišje cene.
puške dvocevke od
spredej za nabijati iz
svila (drota) . . . . . 18 „ „ „ „
Lefauchaux (lefoše)
iz svila od . . . . . 30 „ „ „ „
Lancaster (lênkaster)
iz svila od . . . . . 44 „ „ „ „
Revolverje . . . . . 8 „ „ „ „
Pistole dvocevke . . . . . 2 gld. 50 kr.
„ enocevne . . . . . 1 „ 30 „

Podobar in pozlatar

Tomaž Kotnik v Mariboru, išče učenca, ki zna slovenski in nemški brati in pisati. 1—3